

Mán-Várhegyi Réka
Mágneshegy (részlet)²⁹

1.

Az itt következő történet szereplőit egy vidéki konferencián ismerem meg. 2000 májusa van, langymeleg délután. Egy kelet-magyarországi városban vagyunk, a konferencia helyszíne egy főtéri reprezentatív épület, talán a városháza. A közelből tompa harangszó hallatszik, a mögöttem lévő ablakon kikukucskálva látom, hogy a kertben virágzik a kakastaréj, a portula, a mályvabokor, a leander.

A hosszúkás teremben legalább húsz sorban állnak a székek, soronként öt-hat. Én leghátul ülök, úgy éreztem, nem illene előrébb furakodnom, hiszen csupán néhány hónapja nyertem bebocsátást a társadalomtudományok világába, és még hosszú évekig kell dolgoznom, hogy értékelhető eredményt mutassak fel. Egyelőre elképzelni sem tudom, hogy egy szép napon majd én is felállok egy pódiumra, és beszámolok a kutatási eredményeimről. Kár, hogy nem látom tisztán az arcokat. Ennek főleg az az oka, hogy nem hordom a szemüvegem. Itt van a táskámban, de csak akkor teszem fel, ha a távolban el kell valamit olvasni, például a moziban a feliratot, vagy amit az előadóteremben a tanár felír a táblára. Az egyetemen igyekszem inkább előrébb ülni.

Az eddigi szekciók előadói kivétel nélkül öreg férfiak voltak. Magam sem értem, honnan veszem hozzá a bátorságot, de félhangos megjegyzést teszek a melletttem ülő évfolyamtársaimnak a konferencián tapasztalható nemi és életkori egyenlőtlenségekre, és azt is megemlítem, hogy míg a szakon tanulók között legalább hatvan százalék a nők aránya, addig az előadók között kereken nulla. Évfolyamtársaim egykedvűen hümmögnek, udvariasan mosolyognak, csak egy lány húzza el a száját, ezzel feltehetően azt jelzi, hogy osztozik a véleményemben, ugyanakkor éppen az tűnik számára nevetségesnek, hogy ezt ilyen szimplán tegye bárki szavá. Nem tudom, ehelyett mit javasolna, hogy hallgassunk inkább, vagy éppen ellenkezőleg, lépünk föl erélyesebben, mindenestre előtt a módszeresen belém nevelt szégyenérzet. A lány arcát évekre megjegyzem.

Úgy emlékszem, a délelőtti előadásokon még tudtam figyelni, utána viszont leterített a konferenciaebéd – húsleves cérnametéllel, csirkepaprikás nokedlivel, gesztenyepüré tejszínhabbal –, szorít a ballagáson és a szóbeli felvételin viselt fekete szoknyám, mellemen feszül a vasalt fehér ing.

²⁹ MÁN-VÁRHEGYI RÉKA, *Mágneshegy*, Budapest, Magvető Kiadó, 2018, pp. 7–14.

Réka Mán-Várhegyi
Picco magnetico (brano)

Trad. di Viktória Czakó, Francesco de Felice

1.

I personaggi della presente storia, li ho conosciuti a un convegno di provincia. Oggi è un pomeriggio moderatamente afoso di maggio del 2000. Siamo in una città dell'Ungheria orientale e l'edificio che ospita il convegno è uno della piazza principale, forse è il municipio. Si sente il suono attutito delle campane che arriva dalle vicinanze e, affacciandomi dalla finestra, vedo sbocciare le pedicolari, le portulache, gli ibischi e gli oleandri.

Nell'aula di forma allungata le sedie sono collocate almeno in venti file, in ognuna ce ne sono cinque o sette. Io mi siedo nell'ultima fila, ritengo scortese spingermi nei posti davanti, dato che sono solo pochi mesi che ho ottenuto l'ammissione al mondo delle scienze umanistiche, e devo ancora lavorare per tanti anni per poter presentare dei risultati degni di nota. Al momento non riesco nemmeno a immaginare che un bel giorno anch'io salirò sul palco su cui presenterò i risultati delle mie ricerche. Peccato che io non veda le facce. Principalmente perché non porto gli occhiali, i quali, anche adesso, sono qui nella mia borsa. Li metto solo quando devo leggere qualcosa da lontano, per esempio i sottotitoli al cinema o quello che il professore scrive sulla lavagna in aula. All'università preferisco sedermi piuttosto davanti.

Finora tutti i relatori erano uomini vecchi senza eccezione. Non capisco nemmeno io la motivazione che mi ha spinto ad avere il coraggio con cui faccio dei commenti, ai miei compagni universitari seduti accanto a me, sulle disuguaglianze nella distribuzione dei sessi e dell'età dei relatori del convegno e poi accenno che, mentre la percentuale delle donne all'università è pari almeno al sessanta per cento, al convegno tra i relatori invece, equivale a zero.

I miei compagni di classe borbottano con indifferenza, garbatamente sorridono. Soltanto una ragazza storce la bocca, presumibilmente condivide l'opinione, allo stesso tempo mi sembra ridicolo il fatto che qualcuno ne parli con tale leggerezza. Non so, invece, cosa suggerirebbe di ascoltare di più o, al contrario, di agire con più forza, inondata di vergogna che è stata metodicamente sollevata in me. Memorizzo il viso della ragazza per anni.

Ricordo che ho potuto ancora seguire le presentazioni mattutine, ma poi il pranzo della conferenza è stato veramente troppo – zuppa di carne con vermicelli, pollo piccante con gnocchi, passata di castagne con panna montata – , mi si stringe la gonna nera indossata al *ballagás* e al colloquio orale della maturità, la camicia bianca stirata si distende sul mio petto.

Az Egymás szemében – szlovákok és magyarok című előadást egy alacsony, szögletes miskolci hadarja el, az utána következő *Nacionalizmuselméletek az ezredfordulón*_előadója ugyancsak darál, ebből sem értek egy szót sem.

– Ezek az őskövületek kurvára nem tudnak előadni – nyögi valaki a közelemben. Tény, hogy a legtöbben gyorsan, hangsúlyozás nélkül, a papírjukba temetkezve olvassák fel az előadásukat. Érthető a sietség, hiszen a szöveg mindig hosszabb, mint ami húsz percbe befér.

Néhány sorral előttem ül Vadkerti Levente, az évfolyamtársam, aki hónapok óta mindenkit azzal traktál, hogy szerelmes belém. Félévkor mindketten évfolyamelsők lettünk, talán ez lobbantotta lángra a szívét. Levente magas és sportos, én kicsi és kövér vagyok. Tulajdonképpen jóban vagyunk. Időnként együtt cigizgetünk az ablakban, együtt büfézünk, néha beülünk kávézni, vagy csak a Múzeumkert egyik padján gubbasztva vitatkozunk arról, amit valamelyik előadáson vagy szemináriumon hallottunk. Leventének jó a humora, tájékozott, olvassa a fontosabb hetilapokat. Most időnként hátrapillant, változatos grimaszokkal jelzi, hogy mit gondol az adott előadóról. Nem akarok tőle semmit, mégsem szeretném, hogy lássa, hogy elalszom.

– Kéne egy kis oxigén, valaki nyisson már egy ablakot – szólal meg egy nő a közelben, és mint aki közben jött rá, hogy szemrehányó hangja belerondít az előadás nyugodt monotóniájába, a mondat végét krákogásba fordítja. Nem érzem megszólítva magam, tanácstalanul pillantok körbe, akárcsak a többiek. Kis késéssel feltápáskodik egy tagbaszakadt lány, keresi az ablakkilincset, legelöl az előadó elhallgat, úgy tűnik, csak akkor tud beszélni, ha minden szem rászegeződik, ha nincs egyetlen zavaró körülmény sem. Figyeljük, ahogy nyílik végre az ablak, és hogy teljesen kitáruljon, néhányan lehúzzuk a fejünket az útjából.

Mintha már ott toporogtak volna, azt várva, hogy mikor nyernek végre bebozsátást, két sárga lepke röppen be a konferenciaterembe. Nyomukban a kert zajai, különféle vízhangok. A locsolóé, ahogy köröz, és spricceli a vizet. Nem messze egy szökőkútban is zubog a víz. Béke járja át a szívemet. Az előadót már nem hallom, gondolatban így szólok magamhoz: Réka, jó helyen vagy. Egy lehetséges valóság képei bukkannak fel a képzeletemben. Nyári tópart, visítózó gyerekek, főtt kukorica illata. Félálomban a parton ülök egy fehér műanyag széken, fölöttem szomorúfűz és ecetfa lombja hullámszik a szélben. Az út felől idős emberek tartanak a víz felé, fürdőruhás asszonyok és férfiak, fejükön szalmakalap, sarkainál csomózott zsebkendő.

La presentazione intitolata *Come gli uni vedono gli altri - slovacchi e ungheresi*, viene esposta velocemente da una persona bassa e spigolosa di *Miskolc*. Anche la successiva presentazione, dal titolo *Teorie del nazionalismo nel terzo millennio*, è esposta da uno che parla a macchinetta, senza che io capissi una parola né dell'una né dell'altra.

– ‘Sti vecchi decrepiti non sanno fare una cazzo di presentazione, qualcuno si lamenta nei dintorni. Sta di fatto che la maggior parte viene sommersa dai fogli che loro stessi leggono rapidamente, senza enfasi. Comprensibile la fretta, dato che il testo è sempre più lungo di quello che si adatta in venti minuti.

Alcune file avanti me siede Levente Vadkerti, il mio collega di corso, il quale ha ammorbato tutti per mesi dicendo di essersi innamorato di me. A metà anno entrambi siamo diventati i primi del corso, forse è stato quello il momento in cui si è accesa la fiamma del cuore per lui. Levente è alto e sportivo, io sono piccola e grassa. Tutto sommato andiamo d'accordo. Ogni tanto fumiamo insieme alla finestra, pranziamo insieme, qualche volta prendiamo un caffè o a volte discutiamo, solamente, di quello che abbiamo sentito alle lezioni o ai seminari sedendo su una panchina nel *Múzeumkert*. Levente ha un buon senso dell'umorismo, è un ragazzo ben informato e legge le più importanti riviste settimanali. Ora, di tanto in tanto, si guarda indietro, facendo capire con varie smorfie cosa ne pensa di queste presentazioni. Non voglio niente da lui, eppure non voglio che mi veda addormentarmi.

– Manca l'ossigeno, qualcuno apra la finestra, dice una donna vicino a me, facendo come se avesse appena realizzato che il suo tono accusatorio aveva rovinato la monotonia della presentazione per cui decide di finire la frase schiarendosi la gola. Più che interpellata, mi sento perplessa mentre guardo intorno a me, esattamente come fanno gli altri. Con un po' di ritardo questa si alza in piedi e cerca la maniglia della finestra, il relatore davanti smette di parlare, sembra che possa parlare solo se tutti gli occhi sono su di lui, in assenza totale di perturbazioni. Seguiamo con attenzione l'apertura della finestra e per spalancarla, alcuni chinano la testa per non ostacolare la finestra.

Come se stessero già lì scalpitanti, aspettando di esser finalmente ammesse, due farfalle gialle volano nella sala conferenze seguite dai rumori del cortile, fra cui vari suoni d'acqua: l'irrigatore che mentre gira spruzza e non molto lontano, l'acqua che scorre in una fontana. Non sento più il relatore, mi dico: *Réka, sei nel posto giusto*. Immagini di una possibile realtà spuntano nella mia mente. Spiaggia d'estate sul lago, bambini che urlano, odore di pannocchie bollite. Sono seduta, mezza addormentata, su una sedia di plastica bianca, sopra di me le foglie di salice piangente e sommacco ondeggiano al vento. Dalla strada, gli anziani si dirigono verso l'acqua, donne e uomini in costume da bagno, con cappelli di paglia e fazzoletti annodati agli angoli in testa.

Mezítláb jönnek végig a köves úton, talpuk rég megedződött már, testük örökké barna, évtizedek óta minden nyarat itt töltenek. Közeli utcákból érkeznek a partra, törülközőt sem hoznak ilyenkor magukkal, csak egy-két felfújható strandjáték van náluk, az unokájuk kacsás úszógumija, egy kopott dinoszaurusz. Egyenletes sebességgel közelednek, elhaladnak mellettem, arcukon nem tükröződik lelkesedés, nem tükröződik semmi, így menetelnek a tóba.

Előrebukik a fejem, felriadok. Még látom, ahogy az egyik sárga lepke elrugaszkodik az ölemben pihenő kézfejemről. Vadkerti Levente rám nevet, néhányan felém fordulnak. Talán elpirulok. Melegem van.

Az előadó egy pécsi ötvenes, valószínűleg már ő is régóta beszél. A téma a Magyarországon élő kínaiak. Az is lehet, hogy örmények. Adatokat sorol, számokat és százalékokat, úgy tűnik, néhány oldalnyi táblázatot olvas fel. A programfüzet szerint most valakinek egy összehasonlító himnuszvizsgálat tanulságairól kellene beszámolnia, de ez a gyűrött pécsi egyszer sem ejti ki a himnusz szót. Lehet, hogy a himnuszos még nem érkezett meg, és helyette előrehozták a pécsi kínaist. Vagy örményest.

Hosszú idő telik el, míg végül megköszöni a figyelmet, és leül.

– Ebből a szekcióból már csak két előadás van hátra – áll föl a moderátor. Az órájára néz, számol. – A tervekhez képest negyven perc csúszásban vagyunk. Fontos lenne, hogy mostantól tényleg odafigyeljünk az időre.

Egy nő lép a pódiumra. Felismerem, az ebédszünetben ő állt előttem a mosdóban. Ámulva néztem a ruháit, mélybarna kordbársony zakóját, vakítóan kék nadrágját, ami bár farmer, mégis elegáns. Külföldi lehet, gondoltam. Amíg várakoztunk, ő a szemöldökét szedte. Hasított bőr táskáját a hóna alá szorította, az egyik kezében zsebtükröt tartott, a másikban szemöldökcsipeszt. Arcával a kicsi ablakból beeső fénysávot kereste, és mivel a táska egyre lejjebb csúszott, a combjával a falhoz nyomva igyekezett megtartani a mélybe zuhanástól. Amikor befejezte a szemöldökszedést, figyelmesen méregette az eredményt, aztán a haját vizsgálgatta. A zsebtükrőben találkozott a pillantásunk. Felém fordult, és meglepve láttam, hogy a szeme vörös, orrcimpái mentén a bőr sötétlilán repedezett, az arca leharcolt, legalábbis fáradt benyomást kelt.

Camminano scalzi lungo il percorso di ciottoli, i loro piedi sono induriti ormai da tempo, i loro corpi sono abbronzati tutto l'anno, trascorrono ogni estate qui da decenni. Arrivano dalle strade vicine, lasciano gli asciugamani a casa, portano con sé solo qualche giocattolo gonfiabile per la spiaggia, la paperella di gomma dei nipotini e un dinosauro consumato. Camminano a una velocità costante, passano accanto a me, nessun entusiasmo si rispecchia sui loro volti, nulla si rispecchia, così avanzano nel lago.

La mia testa cade in avanti, mi sveglio di soprassalto. Vedo ancora una farfalla gialla volare via dalla mia mano appoggiata sul ventre. Levente Vadkerti ride verso di me, alcuni si girano guardandomi. Forse sono arrossita. Ho caldo.

Il relatore è un cinquantenne di Pécs, probabilmente anche lui parla da molto tempo. Il tema è i cinesi che vivono in Ungheria. Potrebbe anche essere che tratti di armeni. Include dati, numeri e percentuali, così mi pare, legge alcune pagine di tabelle. Secondo la scaletta del programma, ora qualcuno dovrebbe esporre una presentazione riguardo l'analisi comparativa del testo di un inno, ma questo vecchio di Pécs non ha pronunciato nemmeno una parola dell'inno. Può darsi che non sia ancora arrivato all'inno o al posto suo posto hanno anticipato il sinologo di Pécs. O armenista.

Trascorre molto tempo da quando finalmente ringrazia per l'attenzione e si siede.

– Da questa sezione mancano solamente due presentazioni, il moderatore si alza. Guarda il suo orologio, conta. – Siamo in ritardo di quaranta minuti. Sarebbe importante che adesso si faccia veramente attenzione al tempo.

Una donna sale sul palco. La riconosco, nella pausa pranzo lei era avanti a me davanti al lavabo. Guardavo stupita i suoi abiti, giacca di velluto a coste marrone scuro, jeans di un blu abbagliante, che, sebbene fosse denim, è elegante. Potrebbe essere straniera, pensavo. Mentre aspettavamo, lei si sistemava le sopracciglia. Stringeva la sua borsa di camoscio sotto il braccio. In una mano teneva uno specchietto tascabile, nell'altra una pinzetta. Con la faccia cercava un raggio di luce dalla finestrella, e mentre la borsa scivolava più in basso, la premeva con la gamba contro il muro, per impedirle di scivolare ancora di più. Quando ha finito con le sopracciglia guarda accuratamente il risultato, poi sistema i capelli. Nello specchietto s'incrociano i nostri sguardi. Si volta verso di me e resto stupita del fatto che avesse gli occhi rossi, lungo le narici, pelle screpolata di un violaceo scuro, il suo viso era graffiato, dando però un'impressione stanca.

Az egyetlen működő végében már rég elhalt a csorgatás hangja, teljes csönd honolt, mintha az, aki korábban még minden jel szerint ott volt, időközben köddé vált volna. Aztán ez a valaki hosszan szellentett. A vékony, bátortalan hang azt sugallta, hogy az illető minden erejével igyekszik visszafogni a szellentést, ám az éppen ezért lesz ilyen kínosan hosszú. Mintha egy kiskutya sírna fel álmában.

– Nem bírom – mondta a zakós-farmeres nő. Átsiklott rajtam a tekintete, amitől olyan érzés fogott el, mintha miattam lenne felháborodva, mintha én lennék az, aki elfoglalja előle a végét. A táskáját a fűtőtestre akasztotta, és engem finoman félretolva a mosdókagylókhoz sietett, majd, mintha meggondolta volna magát, visszatért, de csak a táskájáért. – Menj előre – mondta nekem, harmadszor is félretolt, majd az egyik mosdókagylóhoz lépett, és megeresztette a vizet.

A végéből ezután evickélt ki a hölgy, aki szellentett. Nehézkesen préselte ki magát a fülkéből, kezében a kosztümfelsőjével, táskájával, ballonkabátjával és az egyik drogériamárka zacskójával. Esetleg a zacskó az oka, vagy a szépen vasalt kosztümfelső, hogy arra gondoltam, az a típusú asszony lehet, aki a higiéniaira mindig kényes volt, viszont a koordinációs képességeit soha nem fejlesztette, és így idősebb korára a legnagyobb kihívást azok a terek jelentik számára, amik nemcsak szűkek, de piszkosak is.

– A másik végé nem jó? – kérdezte tőlem némi rosszallással. Természetesen azt hitte, hogy én vagyok az, aki *nem bírja*.

– Nem. Az rossz – válaszoltam. – Ki van rá írva.

A fülkében vettem észre, hogy a kezem remeg, mint ekkoriban mindig, ha feszült helyzetbe kerülök. Odakint zubogott a víz. A hangokból arra következtettem, hogy a fiatalabb nő az egész testét lecsutakolja. Lögybölt, fröcskölt, széttértette magán a vizet, és nagy levegőket vett, mint aki épp elmerülni készül. Arra gondoltam, efféle profán bugyborékoló hangokat nem adhat ki olyasvalaki, akinek ilyen mélybarna zakója és azúrkék farmernadrágja van.

Az idősebb hölgy már eltűnt, mire előjöttem. Újdonsült ismerősöm ekkor emelte ki a fejét a csap alól. A kagyló tele habbal, a folyékony szappanos flakon felborulva. A kordbárszony zakó a térdai között, a táska a földön. A farmeron vízfoltok.

– Megmostam a hajam – mondta. A jelek szerint hozzám intézte szavait, hiszen más nem volt a mosdóban. – Nem bírom, ha zsíros.

– Végül is meleg van – válaszoltam kis szünet után.

Da tanto che non si sentiva più nemmeno il suono del gocciolio dall'unico bagno funzionante. Come se la persona che prima era lì dentro, col tempo fosse svanita nella nebbia. Dopo, però, questa persona ha tirato un lungo peto. Il suono sottile e timido dà l'impressione che lei stia facendo del suo meglio per frenare il peto, ma è per questo che le esce così imbarazzantemente durevole. Come se un cucciolo si svegliasse piangendo dal sonno.

– Non ce la faccio più, disse la donna con la giacca e i jeans. Ha lanciato uno sguardo che mi ha fatto sentire come se fosse oltraggiata da me, come se fossi io a occupare il bagno. Ha appeso la sua borsa sul termosifone e facendomi scostare delicatamente, corre al lavabo, poi come se avesse cambiato idea, torna indietro, ma solo per prendere la sua borsa. – Vai avanti – mi ha detto, poi mi ha fatto spostare per la terza volta, era andata ad un lavabo e ha aperto l'acqua.

Soltanto dopo questa scena ha sfrattato dal bagno la signora che aveva tirato il peto. Faticando, si era affrettata a uscire fuori dal gabinetto con la giacca del suo completo, la borsa, un *trench-coat* e con la busta di una delle marche di prodotti cosmetici in mano. Il motivo era forse la busta, o lei che era quel tipo di donna che è molto attenta alla propria igiene, ma non ha mai sviluppato le sue capacità di coordinazione e quindi le sfide più grandi per la sua vecchiaia sono diventati gli spazi che non sono solo angusti ma anche sporchi.

– L'altro bagno non va bene? – mi ha chiesto con una certa disapprovazione. Ovviamente credeva che *mi stesse* antipatica.

– No. Quello non funziona – le ho detto. – C'è scritto sopra.

Nel bagno ho notato che la mia mano tremava, come sempre quando sono in una posizione tesa. L'acqua gorgogliava fuori. Dai suoni ho dedotto che la giovane donna si stesse strigliando tutto il corpo. Batteva, schizzava, spargeva l'acqua su sé stessa e respirava a fondo come se stesse per affondare. Pensavo che tali rumori profani non potessero essere emessi da qualcuno che indossava una giacca marrone e dei jeans blu notte.

La donna più anziana se n'era già andata quando sono uscita. La mia nuova "amica", quindi, alza la testa da sotto il rubinetto. Il lavandino era pieno di schiuma, la bottiglietta con il sapone liquido si era rovesciata. La giacca di velluto a coste era tra le ginocchia, la borsa sul pavimento. Il jeans era bagnato.

– Mi lavavo i capelli – aveva detto. Sembrava stesse parlando con me, dal momento che non c'erano altri nel bagno. – Non sopporto che siano unti.

– Dopotutto fa caldo, ho risposto dopo una piccola pausa.

Rövid hajából kicsavargatta a vizet, és aztán úgy rázta meg a fejét, mint egy ázott kutya a bundáját. Az egész mosdót vízcseppek borították. Engem is. Őszintén elcsodálkoztam, hogy ezzel ő mit sem törődik.

Még beletúrt párszor a hajába, aztán egy papírtörölővel megtörölte az arcát, a mellkasát és a kezét, majd egy-egy újabb papírtörölőt dugott be mindkét hónalja alá.

– Kicsit izgulok – mondta, és ellépett a mosdókagylótól. – Tiéd a pálya.

És most ott áll a pulpituson. A haja már megszáradt, és az egész egy irányba áll, mintha fújná a szél.

– Előadásom témája nem magától értetődő – kezdi. – Ezért rendkívül fontosnak tartom, hogy az elején magát a témaválasztást úgymond tisztázzam, és kicsit explikáljam, hogy miről is van itt szó.

Van valami ideges vibrálás benne, hangosan, keményen beszél, minden egyes szót úgy hajít a közönség sorai közé, mint egy vázát vagy hamutartót. Nem írta meg előre az előadását, legalábbis nem mondatról mondatra, a kezében jegyzetfüzetet tart, a későbbiekben ebben lapozgat előre-hátra, keres valamit. Mintha gondban lenne, láthatóan kihívást jelent számára annak mérlegelése, hogy az előadása vázlatából mit emeljen ki, mit említsen meg, és mit hagyjon ki teljesen. Mondataiban egyre szaporodnak a bombasztikus jelzők. Már vagy tíz perce beszél, amikor rájövök, hogy fogalmam sincs, miről.

A mellettem ülők összesúgnak, úgy sejtem, az előadást szidják. *Utak és tévutak az antiszemitizmus-kutatások hazai gyakorlatában*, áll a programfüzetben. A nő neve Börönd Enikő. Adjunktus azon az egyetemen, ahol én is tanulok. Még nem hallottam róla.

– Ahogy azt többen is állítják, és ahogy azt ma már – szünet –, ugye, Bélától is meghallgathattuk, az antiszemitizmus ma Magyarországon nem salonképes eszme, és még a hagyományosan – szünet – erre fogékony társadalmi rétegek sem érzik, hogy többé-kevésbé antiszemita nézeteiket ildomos lenne mások előtt hangoztatni. Nagyon sok helyen és nagyon gyakran olvashatjuk azt is – szünet –, tanulmányokban és újságokban egyaránt, hogy a társadalom jelentős részének immunrendszere be van oltva az antiszemitizmus ellen.

Si era tolta l'acqua dai capelli corti e così, poi, ha scrollato la testa come un cane fa con la pelliccia bagnata. L'intero bagno era coperto di gocce d'acqua. Me compresa. Sinceramente ero rimasta scioccata di come ciò a lei non importasse.

Aveva passato ancora una volta la mano tra i capelli, poi si era asciugata la faccia, il petto e le mani con un asciugamano di carta, poi se ne mise un pezzo sotto ciascuna delle ascelle.

– Sono un po' agitata – aveva detto spostandosi dal lavandino. – È tutto tuo.

E ora è in palpitazione. I capelli si sono già asciugati, e vanno tutti in un'unica direzione come se soffiasse il vento.

– Il tema della mia presentazione non è scontato – inizia. – Questo è il motivo per il quale trovo estremamente importante giustificare la scelta dell'argomento, per così dire, e spiegare di cosa si tratta.

C'è del nervosismo in lei, parla a voce alta e aspramente. Ogni parola così si scaglia tra le file del pubblico, come un vaso o un posacenere. Non ha preparato in anticipo la presentazione, almeno non parola per parola. Nella mano ha un blocchetto di fogli, successivamente inizia a sfogliare il blocchetto alla ricerca di qualcosa. Come se fosse nei guai, per lei è una sfida considerare cosa mettere in risalto della bozza della sua presentazione, cosa menzionare e cosa omettere del tutto. Nelle sue frasi aumentano sempre di più gli epiteti eccezionali. Parla già da circa dieci minuti quando mi rendo conto di non avere idea di cosa.

Quelli seduti accanto a me bisbigliano e, suppongo, criticano la presentazione. "Sentieri e vicoli ciechi di ricerca sull'antisemitismo nella prassi nazionale", si legge nella scaletta. La relatrice si chiama Enikő Börönd. Professoressa associata all'università dove studio anche io. Non ne ho ancora sentito nemmeno parlare.

– Come molte persone affermano – pausa – e come abbiamo già sentito oggi da Béla, l'antisemitismo non è più un'ideologia presentabile nell'Ungheria di oggi, e neanche i ceti sociali che vi sono tradizionalmente – pausa – sensibili non ritengono che sia opportuno esprimere le loro opinioni più o meno antisemite agli altri. In molti luoghi e molto spesso, sia negli studi che sui giornali, si legge – pausa – che il sistema immunitario di una parte significativa della società sia stato vaccinato contro l'antisemitismo.

Mintha csak settenkedne a témája körül. Nem értem, hogy az idézett tanulmányok állításait alátámasztani vagy megcáfolni akarja, utóbbira csak abból következtetek, hogy dérrel-dúrral szalad neki minden mondatának. Elhadar néhány szót, és mint aki kifulladt, szünetet tart. Majd újra nekilendül. Szabálytalan időközönként elmosolyodik. Az a típusú jelentőségteljes mosoly, amellyel azt jelzi, hogy a kérdést, amit éppen szőrméntén érintett, az állítást, amit kicsit pongyolán odakent, szükségtelen kifejtteni, hiszen a jelenlévők mind értik, tudják, hogy miről van szó, és hogy az éppen úgy van, és nem máshogy.

Az előadások többségére jellemző kimért tudományos stílust részben elhagyja, és élőbeszédszerű fordulatokkal tölti ki a réseket. Ez tetszik nekem, noha képtelen vagyok eldönteni, hogy szándékos vagy a hevenyészett felkészülés következménye.

– Idő hiányában mellőzném az említett könyv részletekbe menő ismertetését – szünet –, pedig ez egy rettenetesen fontos kérdés. Ilyen típusú antiszemitizmusra is rengeteg példa van – szünet –, százféle. Ezerféle.

Kifújja az orrát, a papír zsebkendőt a jegyzetfüzet lapjai közé gyűri.

A moderátor mondat közepén áll fel, karikás a szeme, mint akin most tört ki az egész napos fáradtság, arcán fájdalmas fintor, és az órájára mutatva közli, hogy mindjárt lejár az idő, sietni kell. Börönd Enikő megígéri, hogy ettől kezdve a lényegre koncentrálni, lendületesen lapoz, repül a papír zsebkendő, de kit érdekel, neki meg kell találnia azokat a bejegyzéseket, amiket feltétlenül bele kell szorítania a rendelkezésre álló másfél percbé. Megrendítő véghajrába kezd.

Parla come se stesse tergiversando intorno al suo tema. Non capisco se vuole sostenere o confutare le affermazioni degli studi citati, quest'ultimo, lo posso dedurre soltanto dal fatto che inizia ogni frase con impeto. Parla a macchinetta un po', poi si sfiata, si mette in pausa. Dopo si rilancia. Sorride a intervalli irregolari. Questo è quel sorriso che implica l'inutilità della domanda fatta riguardo l'argomento trattato, esposto in maniera superficiale, poiché tutti i presenti capiscono e sanno di cosa si parla, e che tutto deve essere inteso in un unico senso, e non in altri modi.

In parte, abbandona lo stile strettamente scientifico, riempiendo i vuoti con degli elementi che rievocano un linguaggio parlato. Questo mi piace, però non riesco a capire se è intenzionale o si tratta soltanto del risultato di una preparazione sciatta.

– Per mancanza di tempo eviterei di entrare nei dettagli del libro – pausa – però questo è un argomento estremamente importante. Ci sono anche molti esempi di questo tipo di antisemitismo – pausa – ce ne sono centinaia. Migliaia.

Si soffia il naso, stropiccia il fazzoletto e lo mette tra i fogli del quaderno.

Il moderatore si alza in piedi nel mezzo della frase, con le occhiaie sembra come se la stanchezza accumulata durante la giornata si fosse appena riversata su di lui. Con una smorfia dolorosa sul viso indica l'orologio dicendo che il tempo sta per scadere, la relatrice deve sbrigarsi. Enikő Börönd promette che d'ora in poi si concentrerà esclusivamente sull'essenziale, comincia a sfogliare il quaderno vigorosamente, vola il fazzoletto, ma chi se ne frega, deve trovare gli appunti necessari da spremere nell'ultimo minuto e mezzo che ha a sua disposizione. Inizia un finale al cardiopalma.